

Zarządzenie nr 12/2022
Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego
z dnia 23 maja 2022 r.
w sprawie polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji
w Biebrzańskim Parku Narodowym

Działając na podstawie art. 8e ust 1. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz.916 t.j.), Ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1129 ze zm.), Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.) oraz wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach POIiŚ na lata 2014 -2020 z dnia 21 grudnia 2020 r. (sygnatura: MliR /2014-2020/12(5)), zarządzam co następuje:

§ 1

Wprowadzam politykę przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w Biebrzańskim Parku Narodowym stanowiącą Załącznik nr 1 do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Polityka przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji obowiązuje wszystkich pracowników Biebrzańskiego Parku Narodowego, niezależnie od sposobu zatrudnienia oraz zajmowanego stanowiska i ma zastosowanie do wszelkich działań zawodowych.

§ 3

Zobowiązuje się wszystkich pracowników Biebrzańskiego Parku Narodowego do zapoznania się z Polityką przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w Biebrzańskim Parku Narodowym i podpisania oświadczenia, które należy złożyć do swoich akt osobowych, prowadzonych przez pracownika ds. kadr.

§ 4

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

DYREKTOR Artur Wiatr

Polityka przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w Biebrzańskim Parku Narodowym

§ 1 Podstawa prawna

Niniejszy dokument wydany został w związku z zawartymi przez Biebrzański Park Narodowy (dalej: BPN) - w ramach programów operacyjnych, w tym Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 - umowami o dofinansowanie, na podstawie których BPN zobowiązany jest do rzetelnego oszacowania ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych w związku z realizacją projektów oraz opracowania skutecznych i proporcjonalnych środków przeciwdziałania wystąpieniu nadużyć finansowych, a także z uwzględnieniem regulacji wynikających z art. 325 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r., nr 90, poz. 864/2) oraz art. 125 ust. 4 lit. c) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z dnia 20 grudnia 2013 r., dalej: Rozporządzenie nr 1303).

§ 2 Cel i zakres

1. Celem Polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w Biebrzańskim Parku Narodowym (dalej: Polityka) jest promowanie kultury organizacyjnej ułatwiającej zapobieganie i wykrywanie nadużyć finansowych oraz oszustw, a także wdrożenie i rozwój procedur pomocnych w identyfikowaniu nadużyć finansowych i przestępstw o charakterze korupcyjnym, zwiększenie świadomości problemu korupcji oraz promocja etycznych wzorców postępowania; minimalizowanie skutków nadużyć finansowych, ochrona interesów finansowych budżetu UE oraz budżetu

państwa (w sytuacji powzięcia informacji o podejrzeniu popełnienia nadużycia finansowego).

2. Polityka swoim zakresem obejmuje następujące elementy:

1) zapobieganie nadużyciom finansowym, w tym:

- a) działania dotyczące kultury antykorupcyjnej,
- b) polityka szkoleniowa i podnoszenie świadomości w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych,
- c) system kontroli wewnętrznej,
- d) przeciwdziałanie wystąpieniu konfliktu interesów,
- e) przeciwdziałanie fałszowaniu dokumentów;

2) podział obowiązków w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych,

3) wykrywanie i korygowanie nadużyć finansowych,

4) postępowanie w przypadku zidentyfikowania podejrzeń nadużyć finansowych oraz ich raportowanie i korygowanie.

3. Niniejsza Polityka ma zastosowanie do wszystkich działań BPN, a w szczególności do projektów finansowanych ze środków unijnych.

§ 3 Definicje

Występujące w Polityce pojęcia mają następujące znaczenie:

1. **Nieprawidłowość** – zgodnie z art. 2 pkt 36 Rozporządzenia PE i Rady (UE)

nr 1303/2013 oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez jego obciążenie nieuzasadnionym wydatkiem.

2. **Nadużycie finansowe** – zgodnie z art. 1 lit. a) Konwencji sporządzonej na mocy art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. z 2009 r., Nr 208, poz. 1603) oznacza jakiegokolwiek celowe działanie lub zaniechanie naruszające interesy finansowe Wspólnot Europejskich.

1) w odniesieniu do wydatków, polegających na:

- a) wykorzystaniu lub przedstawieniu nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne

zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,

b) nieuwjawnieniu informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,

c) niewłaściwym wykorzystaniu takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane;

2) w odniesieniu do przychodów, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:

a) wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Wspólnot Europejskich,

b) nieuwjawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,

c) niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu.

3. Podejrzanie popełnienia nadużycia finansowego – w rozumieniu art. 1a pkt 4

Rozporządzenia Komisji (WE) nr 2035/2005 z dnia 12 grudnia 2005 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1681/94 z dnia 11 lipca 1994 r. dotyczące nieprawidłowości oraz odzyskiwania kwot wypłaconych nieprawidłowo w związku z finansowaniem polityki strukturalnej i organizacją systemu informacji w tej dziedzinie (D.U. L 178 z dnia 12 lipca 1994 r.) – jest to nieprawidłowość, która prowadzi do wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania, w szczególności nadużycia finansowego.

4. Korupcja – zgodnie z art. 1 ust. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

(Dz. U. z 2021 r., poz. 1671 j.t.), oznacza czyn:

1) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;

2) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;

- 3) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;
- 4) popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

5. **Konflikt interesów** – zgodnie z art. 57 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298/1 z dnia 26 października 2012 r.) działania, które mogą spowodować konflikt interesów, mogą przyjmować jedną z następujących form:

- 1) przyznanie sobie lub innym nieuzasadnionych bezpośrednich lub pośrednich korzyści;
- 2) odmowa przyznania praw lub korzyści podmiotom uprawnionym;
- 3) wykonanie czynności niewłaściwej lub stanowiącej nadużycie lub zaniechanie wykonania czynności, które są nakazane.

Inne działania mogące spowodować konflikt interesów to działania, które mogą zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonywaniu przez daną osobę jej obowiązków, takich jak udział w komisji oceniającej w procedurze udzielania zamówień publicznych, jeśli osoba ta może bezpośrednio lub pośrednio czerpać korzyści finansowe z wyniku tych procedur.

Domniemanie konfliktu interesów istnieje, jeśli wnioskodawca, kandydat lub oferent jest pracownikiem objętym regulaminem pracowniczym, chyba że wcześniej uzyskał on od swojego przełożonego zgodę na udział w danej procedurze.

6. **Zmowy przetargowe** – Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), zmowy przetargowe to porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Zmowa przetargowa polega na uzgadnianiu przez przedsiębiorców przystępujących do przetargu, lub przez tych przedsiębiorców i przedsiębiorcę będącego organizatorem przetargu, warunków składanych ofert, w szczególności co do zakresu prac lub ceny.
7. **Oszustwo** – należy przez to rozumieć:
- 1) wykorzystanie lub przedstawienie nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu państwa, budżetu ogólnego Unii Europejskiej lub budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Unii Europejskiej;
 - 2) nieujawnienie informacji z naruszeniem przepisów, powodujące efekt określony w pkt 1);
 - 3) wykorzystanie środków do celów innych niż te, dla których były pierwotnie przyznane.
8. **Falszowanie dokumentów** – fałszowanie dokumentów w rozumieniu art. 270 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2021 poz.2345 j.t., dalej: k.k.).
9. **Zwalczanie nadużyć finansowych** – należy przez to rozumieć wprowadzenie w BPN skutecznych, efektywnych i adekwatnych mechanizmów, uwzględniających zdefiniowane rodzaje ryzyka.
10. **Kontrola zarządcza** – zgodnie z art. 68 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 305 j.t.) kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.
11. **Pracownik** – przez to pojęcie należy rozumieć zarówno osoby świadczące na rzecz BPN pracę w ramach stosunku pracy, jak również osoby świadczące na rzecz BPN usługi na podstawie umów cywilnoprawnych.
12. **Instytucja Wdrażająca** – podmiot publiczny lub prywatny odpowiedzialny za realizację części lub całości priorytetów programu operacyjnego na podstawie odpowiednio porozumienia lub umowy o dofinansowanie realizacji powierzonych jej zadań.

§ 4 Środki zwalczania nadużyć finansowych

I. Zapobieganie nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym

1.1 Działania dotyczące kultury antykorupcyjnej

1. Obszarami, w których pracownicy BPN narażeni są na ryzyko wystąpienia zjawisk korupcyjnych są zwłaszcza działania związane z realizacją programów operacyjnych finansowanych z funduszy unijnych oraz działania w zakresie zamówień publicznych.
2. Stworzenie kultury zwalczania nadużyć finansowych jest kluczowe zarówno w powstrzymaniu potencjalnych oszustów, jak i w zwiększaniu zaangażowania pracowników w zwalczanie nadużyć finansowych wewnątrz instytucji. Dlatego też, niezwykle ważnym jest stworzenie właściwej kultury zniechęcającej do potencjalnie nieuczciwych zachowań.
3. Dokumentem regulującym podstawowe wymagania etyczne wobec pracowników BPN jest Kodeks Etyki Zawodowej Pracowników Biebrzańskiego Parku Narodowego. Obliguje on pracowników BPN m.in. do rzetelnego, uczciwego, neutralnego, obiektywnego i praworządnego działania oraz profesjonalnego wykonywania swoich obowiązków.
4. Pracownicy BPN zobowiązani są ponadto do zachowania lojalności wobec przełożonych, powinni odmawiać wykonywania poleceń sprzecznych z prawem oraz powiadamiać przełożonych o takich przypadkach, jak również o przypadkach niegospodarności, korupcji, a także innych faktach i działaniach budzących wątpliwości co do ich celowości lub legalności.
5. Mając na uwadze m.in. okoliczność, że pracownicy BPN przy wykonywaniu czynności służbowych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych, zobowiązani są oni do przestrzegania najwyższych standardów zachowań w celu uniknięcia wszelkich podejrzeń odnośnie prawidłowości realizowanych przez siebie zadań.
6. W szczególności pracownicy nie mogą przyjmować jakichkolwiek korzyści w związku z wykonywanymi przez siebie zadaniami. W sytuacji, gdy pracownik BPN – z realizacją projektów finansowanych ze środków unijnych – spotka się z próbą korupcji, zobowiązany jest do:
 - 1) zdecydowanej odmowy przyjęcia propozycji korupcyjnej;

- 2) niezwłocznego zgłoszenia informacji o zaistniałej sytuacji bezpośrednio przełożonemu lub innej osobie z kierownictwa w celu zawiadomienia właściwych organów ścigania;
 - 3) opisanie zdarzenia w notatce służbowej;
 - 4) współpracy z organami ścigania w celu wyjaśnienia okoliczności zdarzenia.
7. Od wszystkich pracowników BPN oczekuje się, że w trakcie realizacji nałożonych na nich obowiązków, będą przestrzegać zasad prawości, obiektywności, odpowiedzialności i uczciwości.

1.2 Polityka szkoleniowa i podnoszenie świadomości w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych.

1. Kompleksowe działania szkoleniowe mające na celu podnoszenie świadomości na temat nadużyć finansowych odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu wystąpienia nadużyć finansowych. W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu realizacji obowiązków szkoleniowo-informacyjnych BPN podejmuje następujące działania:
 - 1) przeprowadza działania w zakresie szkoleń oraz działań informacyjnych dotyczących nadużyć finansowych;
 - 2) informuje pracowników o przyjętych zasadach zwalczania nadużyć finansowych poprzez wewnętrzne systemy komunikacji (m.in. za pośrednictwem poczty elektronicznej, poprzez spotkania z pracownikami, ogłoszenia) w celu podniesienia świadomości w kwestii realizowanej przez BPN polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych oraz rozpoznawania oznak nadużyć finansowych i reagowania na tego typu działania;
 - 3) publikuje informacje dotyczące polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych na stronie internetowej.
2. Pracownicy BPN zostaną zobowiązani do zapoznania się z następującymi materiałami z zakresu nadużyć finansowych dostępnymi na stronach internetowych:
 - 1) Guidance for Member States and Programme Authorities: Fraud Risk Assessment and Effective and Proportionate Anti-Fraud Measures (tłum.: Wytyczne dla państw członkowskich i instytucji programu pn. Ocena ryzyka nadużyć finansowych i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych); publikacja opublikowana na stronie:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_fraud_risk_assessment_pl.pdf;

- 2) Identyfikowanie przypadków konfliktu interesów w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych w ramach działań strukturalnych. Praktyczny przewodnik dla kierowników opracowany przez grupę ekspertów z państw członkowskich koordynowaną przez Dział D.2 OLAF - Zapobieganie Nadużyciom (dokument zatwierdzony przez grupę ds. zapobiegania nadużyciom finansowym COCOLAF w dniu 12 listopada 2013 r.); publikacja opublikowana na stronie; <https://ec.europa.eu/sfc/sites/default/files/sfc-files/guide-conflict-of-interests-PL.pdf>
- 3) „Konflikt interesów w polskiej administracji rządowej - prawo, praktyka, postawy urzędników” - publikacja opublikowana na stronie www.antykorupcja.gov.pl;
- 4) Rekomendacje postępowań antykorupcyjnych przy stosowaniu procedury udzielania zamówień publicznych – publikacja CBA.

1.3 System kontroli wewnętrznej

Najlepszym sposobem zapobiegania nadużyciom finansowym jest działający stabilny system kontroli wewnętrznej, który powinien być zaprojektowany i wdrażany jako proporcjonalna reakcja na różne rodzaje ryzyk zidentyfikowanych podczas cyklicznie prowadzonej oceny nadużyć finansowych.

W BPN istnieje system kontroli wewnętrznej, w skład którego wchodzi następujące mechanizmy:

1. „Procedura kontroli zarządczej” – wprowadzona na mocy Zarządzenia nr 20/2015 Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie kontroli zarządczej. W ramach kontroli zarządczej dokonywane jest m.in. zarządzanie ryzykiem zagrażającym osiągnięciu celów BPN przyjętych w danym roku. Identyfikacja i analiza ryzyka ma na celu ograniczenie potencjalnych, negatywnych skutków zdarzeń do akceptowalnego poziomu, usprawnienie procesu planowania oraz dostarczanie informacji o zagrożeniach realizacji zadań i osiągnięcia celów.
2. Samoocena kontroli zarządczej, której celem jest monitorowanie i ocena funkcjonowania kontroli zarządczej w BPN. Samoocena kontroli zarządczej jest przeprowadzana zgodnie z zaleceniami określonymi w Komunikacie nr 3 Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2011 r. „w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie samooceny kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych”.

3. Bieżąca kontrola wewnętrzna polegająca m.in. na samokontroli sprawowanej przez każdego pracownika w zakresie jakości i poprawności wykonywanych przez niego czynności, kontroli pionowej sprawowanej w trybie bezpośredniego nadzoru przez kierowników wszystkich szczebli zarządzania w stosunku do podległych im pracowników, weryfikacji dokumentacji w oparciu o zasadę „dwóch par oczu”.
4. Kontrole projektów, które stanowią mechanizm kontrolny zmniejszający ryzyko wystąpienia nadużyć finansowych oraz zwiększający prawdopodobieństwo ich wykrycia.
5. Zapewnienie rozdzielności funkcji i odpowiednie przypisanie odpowiedzialności.

1.4 Przeciwdziałanie wystąpieniu konfliktu interesów.

1. Celem działań w zakresie przeciwdziałania występowania konfliktów interesów jest minimalizowanie negatywnych skutków w przypadku wystąpienia rzeczywistego konfliktu interesów poprzez:
 - 1) zdefiniowanie potencjalnych zagrożeń i ciągłego ich monitorowania;
 - 2) bezwzględne przeciwdziałanie potencjalnym, pozornym i rzeczywistym konfliktom interesów;
 - 3) stałe edukowanie pracowników w zakresie przeciwdziałania konfliktom interesu oraz promowanie postaw etycznych;
 - 4) bieżące rozwiązywanie sytuacji problemowych;
 - 5) zachęcanie do informowania o zaistniałych problemach i podejrzeniach wystąpienia konfliktów interesów;
 - 6) zachęcanie do podnoszenia świadomości w zakresie wykrywania i przeciwdziałania wystąpieniu ww. konfliktów.
2. Procesami w szczególności narażonymi na wystąpienie rzeczywistego konfliktu interesów w BPN mogą być m. in.:
 - 1) przeprowadzenie zamówień publicznych;
 - 2) realizacja projektów finansowanych ze środków unijnych;
 - 3) informowanie o nieprawidłowościach (np. ryzyko nieuznania danej sytuacji za nieprawidłową, pomimo istnienia do tego przesłanek, ze względu na konflikt interesów).
3. W BPN funkcjonują następujące mechanizmy zapobiegające wystąpieniu konfliktu interesów:

- 1) składanie przez pracowników zaangażowanych w czynności związane z przygotowaniem oraz przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pisemnych oświadczeń o zaistnieniu lub niezaistnieniu okoliczności o których mowa z art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 305 j.t. ze zmianami) oraz oświadczeń o braku konfliktu interesów;
- 2) stosowanie zasady „dwóch par oczu”;
- 3) weryfikowanie i zatwierdzanie zadań przez bezpośredniego przełożonego;
- 4) zapewnienie odpowiedniego podziału zadań pomiędzy poszczególnymi pracownikami, zgodny z zasadą rozdziału funkcji kluczowych i mający odzwierciedlenie w opisach stanowisk pracy;
- 5) odpowiednie szkolenia zwiększające poziom świadomości pracowników w tym obszarze.

1.5 Przeciwdziałanie fałszowaniu dokumentów

BPN podejmuje szereg działań, mających na celu przeciwdziałanie fałszowaniu dokumentów i wykrywanie sfałszowanych dokumentów, polegających w szczególności na organizowaniu i przeprowadzaniu szkoleń z zakresu identyfikacji podrobionych dokumentów oraz rekomendowanie pracownikom odpowiedniej literatury w tym przedmiocie np. dostępny na stronach internetowych, wydany przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) podręcznik pt. „Wykrywanie podrobionych dokumentów w dziedzinie działań strukturalnych praktyczny przewodnik dla instytucji zarządzających”.

1.6 Przeciwdziałanie wystąpieniu zmów przetargowych poprzez weryfikację składanych ofert

1. Zmowy przetargowe to porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Zmowa przetargowa polega zatem na uzgadnianiu przez przedsiębiorców przystępujących do przetargu lub przez tych przedsiębiorców i zamawiającego warunków składanych ofert, w szczególności co do zakresu prac lub ceny. Zmowa przetargowa, jest porozumieniem przedsiębiorców, które prowadzi do zaniechania działań konkurencyjnych na rzecz niejawniej współpracy przy składaniu ofert w zakresie m.in. wysokości ceny lub jakości towarów lub usług. Wyróżnić można dwa główne typy zmów przetargowych:

- 1) zмова pozioma (horyzontalna) lub kartel, czyli porozumienie ograniczające konkurencję między przedsiębiorcami, którzy powinni między sobą rywalizować;
- 2) zмова pionowa (wertykalna), czyli porozumienie pomiędzy podmiotami działającymi na różnych szczeblach obrotu (np. pomiędzy producentem i dystrybutorem lub zamawiającym i wykonawcą).

Zmowy przetargowe horyzontalne mogą przybierać wiele form, jednak zawsze mają na celu osłabienie konkurencji między potencjalnymi wykonawcami, co ostatecznie może prowadzić do zawyżenia cen lub pogorszenia jakości towarów lub usług.

Zmowy przetargowe wertykalne polegają najczęściej na uzgodnieniu warunków przetargu lub treści specyfikacji warunków zamówienia (SWZ) między zamawiającym a jednym z potencjalnych wykonawców, w celu wykluczenia z udziału w przetargu innych wykonawców.

Oba typy zmów stanowią poważny problem w postaci wyboru przez zamawiającego oferty mniej korzystnej ekonomicznie lub zakupu towaru o znacznie gorszej jakości niż ta, którą mógłby wybrać, gdyby konkurencja w przetargu funkcjonowała prawidłowo. Głównymi efektami i jednocześnie głównym motorem zawierania współpracy przedsiębiorców jest zazwyczaj wzrost ceny przy jednoczesnym spadku jakości oferowanych produktów. Tracą na tym w szczególności pozostali uczestnicy rynku, poprzez konieczność pokrywania różnicy między ceną ustaloną przez zamawiających się przedsiębiorców, a taką, która ukształtowałaby się w wyniku nieskrępowanej gry rynkowej oraz otrzymywaniem usług lub produktów gorszej jakości za wyższą cenę.

We wszystkich krajach należących do OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), zmowy przetargowe są działaniem niezgodnym z prawem i podlegają ściganiu, a także sankcjom zgodnie z regułami i prawem konkurencji. Również w prawie polskim, w KK, zostały zawarte przepisy dotyczące odpowiedzialności karnej za uczestnictwo w zмовach.

2. Można wskazać następujące przykładowe sytuacje, które mogą sugerować wystąpienie zmovy:

- 1) wejście w porozumienie uczestników przetargów, polegające na uzgadnianiu wartości zamówień w ramach poszczególnych postępowań w celu osiągnięcia korzyści majątkowych i doprowadzenia do wyboru przez zamawiającego uzgodnionej uprzednio przez uczestników oferty, po cenie odbiegającej od rzeczywistej wartości zamówienia;

- 2) wejścia w porozumienie z inną osobą w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i utrudniania przetargu na dostawę;
- 3) rezygnacja z dalszego udziału w postępowaniu jednej z firm (np. poprzez nieuzupełnienie oferty), mająca na celu doprowadzenie do wyboru firmy z góry ustalonej przez zamawiających się, lub występowanie jako podwykonawca wybranej firmy;
- 4) zawarcie porozumienia z osobami odpowiedzialnymi u wykonawcy, mającego na celu wyłudzenie „podwójnej zapłaty” od inwestora z tytułu solidarnej odpowiedzialności za wykonanie robót;
- 5) wystąpienie niekonkurencyjnego uzgadniania warunków składanych ofert w postaci podejrzenia wystąpienia zмовы wertykalnej (pomiędzy organizatorem i uczestnikiem przetargu), jak i zмовы horyzontalnej (pomiędzy przedsiębiorcami przystępującymi do poszczególnych postępowań);
- 6) utrudnianie przetargu publicznego połączone z nadużyciem uprawnień przez funkcjonariusza publicznego - wejście w porozumienie mające na celu zakłócanie przetargów publicznych;
- 7) podejrzenie wejścia w porozumienie z inną osobą poprzez działanie na szkodę instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej;
- 8) zakłócanie konkurencji poprzez wybranie do nadzoru podmiotu powiązanego z wykonawcą robót.

3. Szczegółowe informacje na temat zмów i ich symptomów znajdują się w:

- 1) wytyczne OECD dotyczące zwalczania zмów przetargowych (<http://www.oecd.org/competition/cartels/42945908.pdf>);
- 2) broszura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: „Zmowy przetargowe”, Warszawa 2012 (<https://uokik.gov.pl/download.php?plik=11132>).

Dodatkowym możliwym do zastosowania narzędziem służącym do przeciwdziałania i wykrywania zмów przetargowych jest mechanizm przygotowany przez Competition & Markets Authority (CMA - brytyjski odpowiednik UOKiK) pod nazwą “Screening for Cartel Tool”.

4. W przypadku zidentyfikowania podejrzenia zmowy konieczna jest dokładniejsza analiza sprawy, a w dalszej kolejności - powiadomienie UOKiK. W tej sytuacji pracownik zamawiającego powinien przede wszystkim:

- 1) starannie dokumentować wszelkie istotne informacje (np. dotyczące zachowania przedsiębiorców);
- 2) powstrzymać się od przedstawiania swoich wątpliwości uczestnikom przetargu podejrzanym o znowę;
- 3) rozważyć, czy procedura przetargowa powinna być kontynuowana;
- 4) zawiadomić Dyrektora BPN, skontaktować się z UOKiK lub złożyć pisemne zawiadomienie;
- 5) ograniczyć w ramach organizacji krąg osób posiadających wiedzę o kontaktach z UOKiK.

Szczegółowy opis czynników i zachowań przedsiębiorców, które mogą świadczyć o znowie przetargowej, a także omówienie wskazówek dla zamawiającego, znajduje się w publikacji UOKiK „Zmowy przetargowe”, dostępnej na stronie internetowej Urzędu pod wskazanym powyżej adresem.

Pracownicy realizujący zadania związane z przygotowaniem oraz oceną dokumentacji związanej z udzieleniem zamówienia zostali przeszkoleni w tym zakresie. Dodatkowo zgromadzone są informacje na temat wcześniejszych postępowań przetargowych oraz bieżącą analizę postępowań przetargowych. Należy mieć na uwadze, że bardzo często działanie w znowie jest zauważalne dopiero po przeanalizowaniu wyników kilku procedur przetargowych, które miały miejsce w określonym czasie. Pracownicy BPN powinni zwrócić szczególną uwagę na sposób składania ofert przetargowych przez firmy oraz częstotliwość, z jaką wygrywają bądź przegrywają przetargi. Niezależnie od powyższego w przypadku powzięcia informacji o prowadzonym przez organy ścigania lub UOKiK postępowaniu dotyczącym przetargu - w sytuacji, gdy nie zawarł jeszcze umowy z wykonawcą, przeanalizował możliwość i zasadność odrzucenia oferty w zw. z prowadzonym postępowaniem przygotowawczym lub antymonopolowym.

1.7 Przeciwdziałanie nadużyciom finansowym w ramach odbioru prac o nieodpowiedniej jakości

1. Aby zminimalizować ryzyko wystąpienia procedury zastępowania materiałów gorszymi, Biebrzański Park Narodowy wdrożył postępowania:

- 1) egzekwowanie należytego wykonania usługi nadzoru inwestorskiego przez wykonawcę zewnętrznego;
 - 2) wprowadzenie długich okresów gwarancji jakości wykonywanych robót;
 - 3) analiza i weryfikacja sygnałów (zgłoszeń, w tym anonimowych) dotyczących niskiej jakości robót;
 - 4) bieżące wewnętrzne kontrole wykonywania projektu pod kątem zgodności protokołów ze stanem faktycznym wykonanych prac.
2. Procesami w szczególności narażonymi na wystąpienie odbioru prac o nieodpowiedniej jakości są:
- 1) usługi i prace wykonywane w ramach zamówień publicznych;
 - 2) prace i usługi, w których nie ma zapewnionego inspektora nadzoru.
3. W BPN w ramach realizowanych umów osoby odpowiadające za nadzór nad wykonywaniem prac muszą zwrócić szczególną uwagę na kwestie:
- 1) sposobu weryfikacji jakości zastosowanych materiałów (zgodności materiałów z umową);
 - 2) bieżące wewnętrzne kontrole wykonywania projektu pod kątem zgodności protokołów ze stanem faktycznym wykonywanych prac.

Należy podjąć działania polegające na kontrolach na placu budowy oraz kontrolach jakości wyrobów budowlanych.

II. Podział obowiązków w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych.

1. Dyrektor BPN odpowiada za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych i korupcji w BPN, w tym za:
 - 1) regularny przegląd ryzyka nadużyć finansowych;
 - 2) stworzenie skutecznej polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji;
 - 3) uświadamianie pracowników BPN w kwestii nadużyć finansowych i ich zwalczania oraz organizowanie odpowiednich szkoleń w tym zakresie;
 - 4) dopilnowanie, by zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstw było niezwłocznie przekazywane właściwym organom ścigania.
2. Za bieżące zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych odpowiadają kierownicy komórek organizacyjnych. Osoby te odpowiedzialne są w szczególności za:

- 1) zapewnienie skutecznego, efektywnego i adekwatnego systemu kontroli zarządczej w obszarze ich odpowiedzialności;
- 2) zapobieganie i identyfikowanie nadużyć finansowych;
- 3) zapewnienie należytej staranności i wdrażania działań zapobiegawczych w przypadku wykrycia nadużyć finansowych lub korupcji;
- 4) raportowanie do właściwych instytucji o podejrzeniu wystąpienia nadużyć finansowych;
- 5) podejmowanie działań naprawczych.

III. Wykrywanie i identyfikacja nadużyć finansowych

1. BPN i jego pracownicy zobowiązani są brać pod uwagę wszelkie sygnały ostrzegawcze nadużyć finansowych. Sygnały ostrzegawcze nadużyć finansowych to pewne szczególne znaki, wskazujące na choćby potencjalne wystąpienie nadużycia finansowego, co wiąże się z koniecznością natychmiastowej reakcji celem sprawdzenia, czy wymagane są dalsze działania. W szczególności takie sygnały powinny być dobrze znane wszystkim osobom pełniącym role związane z kontrolą dokumentów (w tym, w związku z udzielaniem zamówień publicznych) lub kontrolą zarządczą, kontrolami na miejscu lub uczestniczącym w innych wizytach monitorujących. Sygnały ostrzegawcze powinny być w szczególności wykorzystywane przy przeprowadzaniu analizy ryzyka wystąpienia nadużycia finansowego oraz przy udzielaniu zamówień publicznych.
2. BPN jako beneficjent środków unijnych (strona umów o dofinansowanie) jest odpowiedzialny za wykrywanie nadużyć finansowych – w związku z realizacją projektów finansowanych ze środków unijnych – w trakcie prowadzonych przez pracowników BPN czynności kontrolnych, które umożliwiają im weryfikację prawidłowości ponoszonych wydatków.
3. W przypadku powzięcia informacji o wystąpieniu nadużycia finansowego lub przestępstwa, bez względu na źródło jego pochodzenia, BPN przeprowadza postępowanie sprawdzające w celu potwierdzenia otrzymanej informacji. BPN informuje na swojej stronie internetowej pracowników oraz wszelkie inne osoby o tym, w jaki sposób mogą przekazać posiadaną informację o podejrzeniu nadużycia finansowego.

IV. Postępowanie w przypadku zidentyfikowania podejrzenia nadużyć finansowych oraz ich raportowanie i korygowanie

1. Informacje o podejrzeniu nadużycia finansowego mogą pochodzić z różnych źródeł, są to m.in.:
 - 1) informacje od pracowników, pozyskane w trakcie bieżących zadań oraz kontroli;
 - 2) informacje o prowadzonych śledztwach i postępowaniach przekazane w szczególności przez prokuraturę lub służby specjalne (CBA, ABW) i UOKiK;
 - 3) pozostałe źródła zewnętrzne, takie jak: artykuły prasowe, donosy osób trzecich.
2. W przypadku powzięcia informacji o wystąpieniu nadużycia finansowego lub jego podejrzenia, BPN jest zobowiązany do podjęcia niezbędnych działań mających na celu ochronę budżetu krajowego i unijnego od poniesienia nieprawidłowego wydatku. W tej sytuacji kierownik odpowiedniej komórki organizacyjnej BPN zgłasza przedmiotową informację do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem prowadzenia dalszego postępowania. Przed zgłoszeniem BPN weryfikuje uzyskane informacje o podejrzeniu nadużycia finansowego, zgodnie z przyjętymi procedurami, m.in. poprzez kontrolę doraźną.
3. Procedura postępowania z podejrzeniami nadużyć finansowych pozyskanymi przez pracowników BPN w trakcie wykonywania bieżących zadań oraz kontroli:
 - 1) ze względu na fakt, że wystąpienie nadużycia finansowego może wystąpić na każdym etapie realizacji projektu, wszyscy pracownicy BPN powinni być wyczuleni na wszelkie symptomy wystąpienia ewentualnych nadużyć finansowych podczas wykonywania codziennych obowiązków służbowych;
 - 2) pracownik BPN, w przypadku powzięcia istotnych informacji świadczących o możliwości wystąpienia podejrzenia nadużycia finansowego skutkującego wystąpieniem czynu zabronionego, zobowiązany jest do podjęcia stosownych działań, mających na celu powiadomienie odpowiednich organów;
 - 3) w celu wykonania obowiązków, o których mowa w pkt 2 powyżej, należy zabezpieczyć również miejsca zdarzenia - tak, aby nie dopuścić do zatarcia, zniekształcenia śladów i innych dowodów popełnienia przestępstwa. Działania te w praktyce polegać mogą np. na zamknięciu pomieszczenia, zabezpieczeniu dokumentu lub dowodu rzeczowego czynu, odseparowaniu ujętego sprawcy z jednoczesnym powiadomieniem Policji

lub prokuratora o jego ujęciu. Obowiązek ten nie jest jednak związany z prawem do podejmowania działań procesowych zabezpieczających typu przesłuchania, przeszukania, itd.;

- 4) zaniechanie przez pracownika obowiązku prawnego zawiadomienia o przestępstwie może pociągać za sobą jego odpowiedzialność karną określoną w art. 231 k.k.
4. W przypadku, gdy w toku weryfikacji procedury udzielania zamówienia publicznego pracownicy BPN nabiorą podejrzeń, co do wystąpienia nadużyć finansowych, w tym zamówień przetargowych, mogących stanowić praktyki ograniczające konkurencję, należy je zgłosić Prezesowi UOKiK na podstawie art. 86 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 275 tekst jednolity ze zmianami). Zgłoszenie następuje w formie pisemnego zawiadomienia wraz z uzasadnieniem, które powinno zawierać w szczególności: wskazanie przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję, opis stanu faktycznego będącego podstawą zawiadomienia, wskazanie przepisu ustawy lub Traktatu WE, którego naruszenie zarzuca się oraz dane identyfikujące zgłaszającego zawiadomienie.
5. BPN będzie przekazywał Instytucjom Wdrażającym wszelkie powzięte informacje o postępowaniach prowadzonych przez organy ścigania oraz UOKiK;
6. Ochrona pracownika zgłaszającego ewentualne nadużycia finansowe:
 - 1) Dyrektor BPN deklaruje ochronę i wsparcie dla pracowników, którzy będą sygnalizować nieprawidłowości zachodzące w BPN lub ryzyko ich wystąpienia;
 - 2) ochronę pracownika sygnalizującego nieprawidłowości uzależnia się od jego dobrej wiary. Pracownik ujawnia nieprawidłowości w dobrej wierze, gdy znane mu okoliczności pozwalają zakładać, że mógł on mieć szczere przekonanie o nieprawidłowościach bądź o ryzyku ich wystąpienia. Dla wykazania dobrej wiary nie jest wymagane udowodnienie, że do nieprawidłowości doszło;
 - 3) nie podlegają ochronie pracownicy sygnalizujący nieprawidłowości w złej wierze. Za zgłoszenia w złej wierze uznaje się w szczególności świadome zgłaszanie informacji nieprawdziwych;
 - 4) Dyrektor BPN deklaruje ochronę pracownika przed działaniami odwetowymi podjętymi w związku z zasygnalizowaniem nieprawidłowości, w tym, lecz nie wyłącznie przed: bezzasadnym rozwiązaniem stosunku pracy lub innego stosunku prawnego będącego

podstawą zatrudnienia, a także dyskontynuacją zatrudnienia w przypadku umów czasowych, bezzasadnym obniżeniem wynagrodzenia, pozbawieniem nagród, premii lub innym pogorszeniem warunków pracy, bezzasadnym pozbawieniem możliwości awansu, uczestnictwa w szkoleniach lub innych możliwości rozwoju zawodowego. Dyrektor BPN dołoży starań, by chronić pracownika przed ostracyzmem ze strony innych pracowników;

- 5) przewiduje się możliwość aktywnego udziału pracownika sygnalizującego w badaniu okoliczności dotyczących sygnalizowanej nieprawidłowości, w szczególności poprzez możliwość wskazania dowodów potwierdzających lub uprawdopodobniających ww. okoliczności oraz przedstawienie uwag do ustaleń końcowych badania;
- 6) jako zasadę przyjmuje się poufność danych osobowych osoby sygnalizującej wobec pracowników BPN oraz przełożonych. Zasadę poufności wyłącza wyraźna zgoda pracownika sygnalizującego.

7. Raportowanie o przypadkach zidentyfikowania podejrzenia nadużyć finansowych:

W przypadku, gdy BPN dokonał zgłoszenia podejrzenia nadużycia finansowego do organów ścigania, jest on również zobowiązany do powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu niezwłocznie i w formie pisemnej Instytucji Wdrażającej właściwej dla projektu, w związku z realizacją, którego doszło do nadużyć finansowych.

8. Korygowanie przypadków podejrzenia nadużyć finansowych:

Po wykryciu podejrzenia nadużycia finansowego i zgłoszeniu go zgodnie z właściwymi przepisami BPN uruchamia procedurę odzyskiwania przekazanych środków (zgodnie ze swoimi kompetencjami).

DYREKTOR Artur Wiatr

Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr 12/2022
Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego
z dnia 23 maja 2022 r.

Oswiec-Twierdza, dnia ...

Imię i nazwisko: ...

PESEL: ...

Stanowisko: ...

O Ś W I A D C Z E N I E

Ja, niżej podpisana/y oświadczam, iż zapoznałam/em się z treścią zarządzenia Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego nr 12/2022 z dnia 23 maja 2022 r.

w sprawie **Polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w Biebrzańskim Parku Narodowym.**

podpis pracownika: ...